

Motion till riksdagen 2022/23:882

av **Christofer Bergenblock m.fl. (C)**

Ett friare Sverige för människor med funktionsnedsättning

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
Motivering	4
Ett tillgängligt och individanpassat samhälle, fritt från diskriminering	4
Personlig assistans	5
Skola och utbildning	6
Arbete och personlig ekonomi.....	6
Jämställdhet	8
Boende	8
Hjälpmedel och habilitering	8
Färdtjänst	9
Sjukvård.....	9
Åldrande	10

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga politiska beslut och all samhällsplanering ska reflekteras av ett funktionsnedsättningsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om hur staten kan stärka förutsättningarna för kommuner och regioner att bidra till att Sverige efterlever FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) i praktiken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Diskrimineringsombudsmannen bör få ett uppdrag att arbeta mer proaktivt för att upptäcka, utreda och agera mot diskriminering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att funktionsnedsättning ska utgöra grund för hatbrott och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra riksdagens fattade beslut om att skyndsamt bereda betänkandet från den s.k. huvudmannaskapsutredningen så snart detta är klart och återkomma till riksdagen med förslag om ett statligt helhetsansvar för personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov kan ge rätt till personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vi kan stärka barns rätt till assistans och i detta syfte löpande se över behov av ändringar i LSS och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en läsa-skriva-räkna-garanti kan införas även för elever i anpassad grundskola och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att osäkerheten kring ansökan om tilläggsbelopp bör åtgärdas så att speciallärares och specialpedagogers tid kan gå till eleverna i stället för till administration och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka stödinsatserna för studenter med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över hur välfungerande och evidensbaserade inkluderingsinsatser hos arbetsgivare kan spridas till fler privata och offentliga arbetsgivare och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskad byråkrati, flexibla lösningar och enklare kontaktvägar mellan företag och myndigheter så att fler arbetsgivare kan anställa personer med funktionsnedsättningar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla myndigheter, regioner och kommuner ska arbeta målinriktat med inkluderande rekrytering i syfte att sänka trösklarna för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sociala klausuler bör vara norm, inte undantag, när det offentliga upphandlar varor och tjänster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en statlig utredning om hur trösklarna kan sänkas för personer med funktionsnedsättning som vill starta företag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur den som har så omfattande funktionsnedsättningar att hen inte kan jobba kan få rätt till samhällslön och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en sysselsättningsgaranti för den som inte kan ta ett vanligt jobb kan inrättas och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur personer som deltar i daglig verksamhet i högre utsträckning kan utvecklas och ta nästa steg, t.ex. att komma ut på arbetsmarknaden, och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla riktade stöd till personer med funktionsnedsättning i utbildning och arbetsliv bör ses över utifrån ett jämställdhetsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lämplig myndighet bör få i uppdrag att se över hur både bedömningar, tillgänglighet och kvalitet på bostadsinsatser för personer med funktionsnedsättningar kan bli bättre och mer jämlika över landet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen i syfte att rätten till ledsagarservice och kontaktperson ska bli likvärdig i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka regionernas skyldighet att ha den kompetens och kapacitet som behövs för snabb och individuellt anpassad rådgivning och stöd till personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reglering av hjälpmedelsförskrivningen och stärkt tillgång till fritidshjälpmedel och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om vårdval för rehabilitering och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur färdtjänstlagen kan ändras så att personer med funktionsnedsättning som inte kan utnyttja allmänna kommunikationer kan resa på ett tryggt sätt från dörr till dörr, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur s.k. sÄrläkemedel skyndsamt kan bli snabbt och enkelt tillgängliga för de patienter som behöver dem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vi kan säkerställa rätt till koordinator för personer med omfattande funktionsnedsättningar i alla regioner och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kraven på medverkan från brukare och patienter i sjukvårdens utvecklingsprocesser och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kommunernas insatser för äldre personer med funktionsnedsättning och tillsätta en statlig utredning om funktionsnedsättning och åldrande och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Centerpartiet är en kraft för ett friare Sverige. Du ska kunna forma ditt liv efter dina önskemål, göra dina livsval och skapa mening i tillvaron. Har du funktionsnedsättningar kan du behöva stöd för att uppnå det. När lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 1994 var det en radikal frihetsreform för människor med omfattande behov. Men lagen är idag kantstött och dess intentioner följs inte längre. Centerpartiet vill återställa LSS till det som var ursprungstanken.

LSS kom till för att värna, stärka och underlätta livet för de med de allra mest omfattande funktionsnedsättningarna och målet är att de som omfattas av LSS ska uppnå goda levnadsvillkor. Häri ligger en skillnad i jämförelse med socialtjänstlagen som istället talar om skälig levnadsnivå. I och med att LSS är en rättighetslag är insatserna möjliga att utkräva, men trots det finns stora variationer mellan vad olika kommuner beviljar. Centerpartiet vill se ett ökat samarbete och färre stuprör där samhället arbetar förebyggande och ser familjens helhetsituation så att denna inte behöver känna att en av de största kamperna är att försöka få sina rättigheter tillgodosedda av kommunen.

Funktionshinderspolitik handlar om medborgerliga fri- och rättigheter. Insatser måste få kosta, men det handlar inte bara om pengar utan även om kompetens, synsätt och vilja. Svensk funktionshinderspolitik utgår från ett rättighetsperspektiv, men det saknas ett fokus på möjligheter: alla människors förmåga och vilja att bidra, oavsett funktionsförmåga.

Grunden i Centerpartiets politik är alla människors lika värde och frihet samt att ge varje människa kraft – en politik för mer trygghet, en starkare välfärd och ökad valfrihet. I denna motion lägger vi fram 29 konkreta förslag för att förbättra villkoren för människor med funktionsnedsättningar.

Ett tillgängligt och individanpassat samhälle, fritt från diskriminering

Personer med funktionsnedsättning är inte en homogen grupp och politiken kan inte utformas utifrån en generaliserande analys av funktionsnedsattethet. Alla politiska områden måste genomsyras av ett perspektiv som främjar individens möjlighet att interagera i sin vardag.

Centerpartiet vill att samtliga politiska beslut och all samhällsplanering ska reflekteras av ett funktionshindersperspektiv.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder (CRPD) slår fast att ”konventionsstaterna erkänner lika rätt för alla personer med funktionsnedsättning att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter denna rätt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället”. I praktiken

är det kommuner och regioner som ansvarar för en stor del av samhandlingen mellan medborgaren och samhället.

Centerpartiet vill att det tillsätts en utredning av hur staten kan stärka förutsättningarna för kommuner och regioner att bidra till att Sverige efterlever FN-konventionen i praktiken.

Samhället ska vara tillgängligt för alla och en funktionsnedsättning ska inte vara ett hinder för människor i vardagen. Att samhället, varor och tjänster utformas och fungerar oavsett allas våra olika behov och förutsättningar är en förutsättning för demokratisk delaktighet på lika villkor för alla. Arbetet med universell utformning och tillgängliga miljöer, både utomhus och inomhus, går alldeles för långsamt.

Centerpartiet vill att Diskrimineringsombudsmannen får ett uppdrag att arbeta mer proaktivt för att upptäcka, utreda och agera mot diskriminering.

Människor med funktionsnedsättning skyddas idag inte mot hatbrott, trots att det internationellt finns en konsensus om att ett brott som begås med dessa motiv utgör hatbrott.

Centerpartiet vill att funktionsnedsättning ska utgöra grund för hatbrott.

Personlig assistans

Personlig assistans kan vara en insats som beslutas av ens hemkommun inom ramen för LSS. Ofta handlar det då om en mindre insats, eller beslut kring mer omfattande behov som tas av Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken. Det har under det senaste decenniet blivit allt svårare att beviljas personlig assistans, men många upplever också att de inte får andra insatser inom LSS som de behöver för att fullt ut kunna delta i samhället.

Centerpartiet vill att staten ska ta över hela ansvaret för assistansen, oberoende av hur många timmar i veckan det handlar om. Ett övergripande statligt huvudmannaskap är mer rättssäkert och bidrar till mer jämlikhet över landet, men förutsätter ett kraftfullt kompetens- och kapacitetslyft hos Försäkringskassan.

Vid bedömningar av rätten till personlig assistans delas människan upp i olika behov. Grundläggande behov är mat, hygien, kläder, toalettbesök och kommunikation med utomstående. Allt annat räknas som övriga behov, vilket kan vara t ex tiden som tillbringas på toaletten eller vissa plagg som ska kläs på. I dag bedöms de grundläggande behoven som korta aktiva moment och inte i sin helhet. Varje moment styckas upp i minuter; även om de måste ske efter varandra räknas då alla inte in. Detta gör att det för många är svårt att nå upp till de 20 timmar som behövs för att få beviljat assistansen. Vi menar att det bara finns behov och det är dessa som ska bedömas. Förmågor kan variera från dag till dag för en person med funktionsnedsättningar. Återigen har reglering och praxis hamnat för långt bort från grundtanken med LSS.

Centerpartiet vill ändra lagstiftningen så att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning drar ofta ett väldigt tungt lass. Förutom kampen att få förskola och skola att fungera, hjälpmedel, sjukvård och allt annat som barnet behöver, så får familjerna ofta inte det stöd som krävs. Det är viktigt att föräldrar kan få vara just föräldrar och inte vårdare eller jurister. Att barnkonventionen är lag i Sverige måste få effekt även för barn med funktionsnedsättning.

Centerpartiet vill se en förbättring av barns rätt till assistans. Därför behöver ändringar i LSS utvärderas löpande och behovet av ytterligare stärkt rätt till assistans ses över.

Skola och utbildning

Bland elever med funktionsnedsättningar finns elever med fysiska funktionsnedsättningar av varierande art och grad, elever med intellektuella funktionsnedsättningar och en kombination av båda. Alltför många underpresterar i skolan och ambitionsnivån är ofta alldeles för låg från skolans sida. Kompetensen brister när det gäller både anpassningar, hjälpmedel och pedagogik. Barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, såsom adhd och autismspektrumtillstånd, tänker och uppfattar information och bearbetar sinnesintryck på ett annorlunda sätt. Det innebär att förskolan och skolan behöver anpassa sin verksamhet för att möta alla barns och elevers behov. Även om eleven inte klarar att nå grundskolans mål ska han eller hon få en fullgod utbildning och chansen att nå sin fulla potential.

Centerpartiet vill införa en läsa-skriva-räkna-garanti även för elever i anpassad grundskola.

Idag kan en skola neka en elev att börja där på grund av ekonomiska eller organisatoriska svårigheter. Det är inte acceptabelt. Centerpartiet vill att elever med funktionsnedsättningar ska ha samma fria skolval som alla andra och vi har länge drivit på regeringen för att förbättra grundförutsättningarna för resursskolorna. För att säkerställa en långsiktig finansiering för resursskolor och elever i behov av särskilt stöd måste detta utredas. Lärare som undervisar elever med funktionsnedsättning måste ha specialpedagogisk kompetens, tillgång till material och hjälpmedel i undervisningen och ett krav på sig att eleverna ska klara målen, oavsett skolform.

Centerpartiet vill att osäkerheten kring ansökan om tilläggsbelopp åtgärdas så att speciallärares och specialpedagogers tid kan gå till eleverna istället för till administration.

En rapport från Universitets- och högskolerådet visar att studenter med funktionsnedsättning är mindre nöjda med sin utbildning, har en mer negativ upplevelse av studierna och känner sig mindre hemma på högskolan. Det är bra att allt fler studenter med funktionsnedsättning får stödinsatser för att klara studier på universitet och högskola, men det är viktigt att även studenthälsan på alla lärosäten har den kompetens som behövs för att ge adekvat stöd till studenter med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, så att fler slutför sin utbildning.

Centerpartiet vill stärka stödinsatserna för studenter med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom, bland annat genom att stärka studenthälsans kompetens och ansvar.

Arbete och personlig ekonomi

En stor andel unga och vuxna med funktionsnedsättning står ofrivilligt utanför arbetslivet, även de som inte har en nedsatt arbetsförmåga. Det handlar många gånger om tidsbegränsade projekt och brister ofta i spridning och implementering av välfungerande modeller. Både Arbetsförmedlingen och fristående aktörer behöver höja sin kompetens och bli mycket bättre på matchning.

Centerpartiet vill att regeringen tillsätter en utredning som tittar på hur välfungerande och evidensbaserade inkluderingsinsatser hos arbetsgivare kan spridas till fler privata och offentliga arbetsgivare.

Många arbetsgivare vill anställa fler personer med funktionsnedsättning och forskning visar att små privata arbetsgivare är bäst när det gäller att skapa jobb åt människor med olika typer av funktionshinder. Ett av de viktigaste sätten att få fler människor i arbete handlar om att sänka kostnaderna för att anställa, exempelvis genom sänkta arbetsgivaravgifter. Men det behövs även riktade insatser så det blir enklare att anställa en person med funktionsnedsättning.

Centerpartiet vill jobba för minskad byråkrati, flexibla lösningar och enklare kontaktvägar mellan företag och myndigheter så att fler arbetsgivare kan anställa personer med funktionsnedsättningar.

Offentliga arbetsgivare är enligt forskning de sämsta på att jobba med inkluderande rekrytering, och stat, regioner och kommuner kan bli mycket bättre på att anställa människor långt ifrån arbetsmarknaden. Det offentliga ska vara ett föredöme när det gäller att skapa inkluderande arbetsmiljöer.

Centerpartiet vill sänka trösklarna för personer som har svag anknytning till arbetsmarknaden genom att alla myndigheter, regioner och kommuner ska arbeta målinriktat med inkluderande rekrytering för att nå fler.

Även som beställare av varor och tjänster kan det offentliga göra mer för att fler människor ska gå från bidrag till egenförsörjning. Genom sociala samarbeten i upphandlingar har kommunala nämnder och bolag möjlighet att ställa krav på företag som vill leverera till kommunala verksamheter.

Centerpartiet vill att sociala klausuler ska vara norm, inte undantag, när det offentliga upphandlar varor och tjänster.

Företagande är ett bra sätt för människor att bryta sitt utanförskap. Men även om viljan, kunskapen och idéerna finns, är risken stor att bli av med det stöd man har behov av. Möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att driva företag måste förbättras.

Centerpartiet vill tillsätta en statlig utredning av hur trösklarna kan sänkas för personer med funktionsnedsättning som vill starta företag.

Många vuxna personer med omfattande funktionsnedsättningar lever i ekonomisk utsatthet. Om man t.ex. omfattas av LSS och enbart har fysiska funktionsnedsättningar har man ingen rätt till sysselsättning, i de fall man saknar möjlighet att ta ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden, och inte sällan lever man i ekonomiskt beroende av anhöriga, som tvingas att skjuta till pengar för det mest basala.

Centerpartiet vill att den som har så omfattande funktionsnedsättningar att hen inte kan jobba ska ha rätt till samhällslön.

Ny teknologi, digitalisering och utveckling av distanslösningar ger hela tiden nya möjligheter för människor med funktionsnedsättning att arbeta och studera. Även om man bara kan arbeta några få procent är det avsevärt bättre än att inte arbeta alls, och därför bör samhället löpande se över vad som kan göras för att fler med funktionsnedsättning ska få möjlighet att arbeta och studera.

Centerpartiet vill utreda en sysselsättningsgaranti för den som inte kan ta ett vanligt jobb.

Centerpartiet tycker att det är bra att många privata och idéburna verksamheter är med och kompletterar den kommunalt drivna dagliga verksamheten. Det gör att

medborgare som har rätt till daglig verksamhet har ett stort antal utförare att välja mellan.

Centerpartiet vill att systemen ska stärkas så att personen som deltar i verksamheten i högre utsträckning kan utvecklas och ta nästa steg, till exempel att komma ut på arbetsmarknaden.

Jämställdhet

Kvinnor med funktionsnedsättning har sämre förutsättningar än män med funktionsnedsättning vad gäller delaktighet på arbetsmarknaden och arbetsvillkor. De har därför lägre inkomster och sämre möjligheter till ekonomisk självständighet. Kvinnor med funktionsnedsättning är överrepresenterade i den grupp vars disponibla inkomst understiger 60 procent av medianinkomsten, vilket är den relativa fattigdomsgränsen.

Centerpartiet vill att alla riktade stöd till personer med funktionshinder i utbildning och arbetsliv ses över utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Boende

Alla unga vuxna ska ha möjlighet att få flytta hemifrån och starta sitt vuxenliv på riktigt, men detta är särskilt svårt för unga vuxna med funktionsnedsättning.

Bedömningarna av vem som får hjälp med olika typer av bostadsinsatser varierar stort över landet, vilket inte sällan leder till en kamp för att få det man har rätt till.

Centerpartiet vill att en myndighet ser över hur både bedömningar, tillgänglighet och kvalitet på bostadsinsatserna kan bli bättre och mer jämlika över landet. Tillräckligt med kompetent personal, tillgång till internet och möjlighet att delta i aktiviteter i lokalsamhället ska vara en självklarhet.

Ledsagarservice är en insats som exempelvis riktar sig till personer med synnedsättning. I många kommuner är det svårt att få den beviljad och den dras ibland in eller minskas för personer som inte blivit bättre eller fått sin syn tillbaka. Att ha en kraftig synnedsättning och inte kunna ta sig ut, resa eller ta sig till och från jobbet leder till isolering och utanförskap, kanske till och med arbetslöshet. Rätten till ledsagnings måste återupprättas. Detsamma gäller insatsen kontaktperson som ger möjligheter för de boende att göra utflykter, uträtta ärenden eller bara ta sig ut på en promenad.

Centerpartiet vill stärka lagstiftningen så att rätten till ledsagarservice och kontaktperson blir likvärdig i hela landet.

Att kunna få hjälp med information och samordning kan vara väldigt betydelsefullt för personer med funktionsnedsättning och deras familjer. Regionerna har ett anslag från staten för att tillhandahålla stödet, men många gånger blir det inga insatser till målgruppen.

Centerpartiet vill stärka regionernas skyldighet att ha den kompetens och kapacitet som behövs för att ge snabb och individuellt anpassad rådgivning och stöd och att möjligheten att få rådgivning och personligt stöd blir jämlik i hela landet.

Hjälpmedel och habilitering

Hjälpmedel är till för att kompensera för funktionsnedsättningar, men det är stora skillnader över landet när det gäller tillgång på hjälpmedel, typ av hjälpmedel, avgifter

för hjälpmedlen etc. Det kan till exempel handla om att man bara får en rullstol, även om man behöver olika rullstolar för inom- respektive utomhusbruk. För barn kan detta bli extra besvärligt. Beslut om vilket hjälpmedel man ska få, eller inte få, går inte att överklaga, eftersom man inte kan överklaga beslut om vård.

Fritidshjälpmedel är viktiga för att barn och vuxna ska kunna ha en meningsfull fritid, träna och utvecklas, och i de flesta regioner är det ingenting man kan få eller låna. Fritidsbanker byggs upp genom privata initiativ på sina håll, men det är långt ifrån tillräckligt.

Centerpartiet vill se en reglering av hjälpmedelsförskrivningen och stärka tillgången till fritidshjälpmedel. Om man får avslag på önskemål om ett hjälpmedel som man själv anser att man behöver så ska man kunna överklaga detta.

Habiliteringens uppdrag är att ge stöd åt personer med funktionsnedsättning med att förebygga och minska svårigheter som funktionsnedsättningen innebär. Det kan till exempel handla om behandling, träning, rådgivning eller att prova ut hjälpmedel. Tyvärr brister ofta habiliteringen på grund av att tillgängligheten är dålig och kvaliteten undermålig.

Genom att öppna upp för fler aktörer kan möjligheterna till delaktighet för den enskilde öka. Det kan också stärka drivkrafterna att erbjuda insatser av hög kvalitet.

Centerpartiet vill utreda frågan om vårdval för habilitering.

Färdtjänst

Många människor med funktionsnedsättningar kan resa med den ordinarie kollektivtrafiken och på senare tid har åtgärder vidtagits för att göra bussar och tåg mer tillgängliga. För många fungerar det bra och arbetet behöver fortsätta och stärkas i hela landet. För personer som inte kan använda sig av kollektivtrafiken finns färdtjänst, vilket regleras i färdtjänstlagen, men denna tolkas väldigt olika beroende på var i landet man bor. Det har utvecklats en praxis som gör tillämpningen väldigt restriktiv för många och Centerpartiet vill därför att färdtjänstens kompensatoriska uppdrag ska förtydligas.

Centerpartiet vill att färdtjänstlagen ändras så att personer med funktionsnedsättning som inte kan utnyttja allmänna kommunikationer kan resa på ett tryggt sätt från dörr till dörr.

Sjukvård

Alla invånare i hela landet ska få tillgång till vård av hög kvalitet. Det gäller också människor som har en sällsynt diagnos och behöver kostbara läkemedel. Den befintliga modellen för prissättning av läkemedel fungerar inte för nya och effektiva mediciner som kan vara livsavgörande för små patientgrupper. Det innebär till exempel att Sverige som ett av få länder i EU inte erbjuder en medicin som avsevärt förbättrar livskvaliteten för människor med cystisk fibros.

Centerpartiet vill ändra läkemedelsfinansieringen så att även så kallade särskilda läkemedel blir snabbt och enkelt tillgängliga för de patienter som behöver dem.

Personer med funktionsnedsättningar upplever oftare sämre hälsa och har större behov av kontakt med sjukvården. En fast vårdkontakt och fast läkarkontakt är viktiga åtgärder för alla medborgare och ännu viktigare för dem som ofta har väldigt många

kontakter med sjukvården. Framgångsrika projekt med koordinator har genomförts för personer med omfattande funktionsnedsättningar, något som sparar pengar och blir avsevärt mer patientsäkert. En koordinator kan till exempel hjälpa föräldrar med att inhämta information, med att reda ut en ohållbar situation eller med att bygga upp ett fungerande nätverk runt individen.

Centerpartiet vill säkerställa rätt till koordinator för personer med omfattande funktionsnedsättningar i alla regioner.

Patientbaserad information behöver tas bättre till vara och användas systematiskt. Att bättre ta tillvara patienters kunskaper är avgörande för att förbättra vården för människor med sällsynta diagnoser i första hand. Användandet av så kallade brukarrevisioner behöver utökas för att bättre tillvarata erfarenheter från brukare och brukarorganisationer.

Centerpartiet vill stärka kraven på medverkan från brukare och patienter i sjukvårdens utvecklingsprocesser.

Åldrande

Personer med intellektuell funktionsnedsättning lever allt längre. Denna positiva utveckling ställer nya krav på socialtjänst, LSS-personal, anhöriga och andra som möter äldre personer med intellektuell funktionsnedsättning. Personer som bor i gruppboende är också mer utsatta för ensamhet eftersom de oftare står utan egen nära familj när föräldrar eller syskon går bort, men rättigheten till daglig verksamhet och sysselsättning försvinner vid 67 års ålder. Att personer med Downs syndrom får demenssjukdomar oftare och tidigare än andra äldre ställer krav på ny kompetens och samarbete med äldreomsorgen.

Centerpartiet vill stärka kommunernas insatser för äldre personer med funktionsnedsättning och tillsätta en statlig utredning om funktionshinder och åldrande.

Christofer Bergenblock (C)

Anders W Jonsson (C)

Martina Johansson (C)

Jonny Cato (C)

Muharrem Demirok (C)

Catarina Deremar (C)

Anne-Li Sjölund (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anders Ådahl (C)

Anna Lasses (C)

Niels Paarup-Petersen (C)